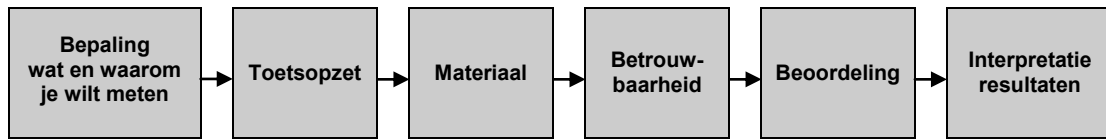


TOETSTIP 1 JANUARI 2006



TIP 1: HOE ONTWIKKEL IK EEN VALIDE TOETS?

Bij het ontwikkelen van een toetstaak is het belangrijk rekening te houden met de volgende toetsprincipes: validiteit, betrouwbaarheid, efficiëntie en impact. Opdat de resultaten van een student op de toetstaak een zo reëel mogelijk beeld geven van zijn of haar taalvaardigheid, is het noodzakelijk dat de toetstaak zo valide en betrouwbaar mogelijk is. Hierbij is de validiteit een overkoepelend principe dat overal in het ontwikkelproces terugkomt. Vanuit onderwijskundig perspectief is het ook belangrijk dat de toetstaak efficiënt kan worden ingezet zodat er bijvoorbeeld bij tussentijdse toetsen niet teveel onderwijstijd verloren gaat. Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met de impact die de toetstaak heeft op de student en op het onderwijs.

In deze ToetsTip gaan we dieper in op het principe van de validiteit. We leggen eerst uit wat onder validiteit begrepen wordt. Vervolgens geven we een aantal tips die aangeven hoe u over de validiteit van een (toets)taak kunt waken. Ter verduidelijking geven we telkens een aantal voorbeelden.

1. Wat is validiteit?

Een toets(taak) is valide wanneer men ermee meet wat men beoogt te meten. Dat lijkt op het eerste gezicht vanzelfsprekend. Toch kunnen verschillende factoren ervoor zorgen dat in een toets(taak) andere of bijkomende vaardigheden worden gemeten dan eigenlijk de bedoeling was.

Voorbeeld 1:

Met deze toetstaak wil een docent meten of zijn anderstalige cursisten een briefje kunnen schrijven in het Nederlands. In de taak moeten de studenten een briefje van An naar haar vriendin voltooien door op de stippellijnen het juiste woord in te vullen. De studenten kunnen kiezen uit de woorden uit de lijst.

An schrijft een brief naar Sofie. Vul de ontbrekende woorden in. Gebruik de woorden uit de lijst.

Woordenlijst: komen, acht, eten, spaghetti, jou, groetjes, Beste.

..... Sofie,

Alles goed? Hoe gaat het met?

Kom je volgende week bij mij? Rond uur.

Ik zal maken. Of eet je liever iets anders?

Laat je weten of je kan?

.....,

An

Score: / 7

Als we de opzet van deze taak bekijken, kunnen we ons een aantal vragen stellen bij de validiteit van de toetstaak. Omdat de docent wil nagaan of zijn studenten een briefje kunnen schrijven en ze in de taak in een bestaand briefje woorden moeten invullen, geeft de taak slechts een beperkt beeld van de mate waarin de studenten een briefje kunnen schrijven. Criteria die ook van belang zijn bij het schrijven van een brief, zoals zorgen voor een gepast begin en einde, het formuleren van een aantal inhoudelijke items, grammatica en spelling, komen hier niet aan bod. De cursist kan dus in deze toetstaak niet laten zien hoe goed hij deze criteria beheerst. En daarmee kunnen we met deze taak geen uitspraken doen over de mate waarin de studenten een briefje kunnen schrijven in het Nederlands. Omdat op basis van de prestaties op deze toetstaak geen informatie kan worden gegeven over de beheersing van de doelstelling die in de taak wordt getoetst, biedt deze taak minder garanties op validiteit.

Over andere aspecten van de taal, zoals bijvoorbeeld woordenschat, kunnen op basis van deze taak wel uitspraken worden gedaan.

Wanneer we de *taalvaardigheid* van anderstalige cursisten willen meten, kunnen we, met het oog op validiteit, het beste kiezen voor directe toetsen.

Hiermee bedoelen we dat de opdracht die de student in de taak moet uitvoeren in grote mate aansluit bij wat hij in dezelfde reële taalgebruikssituatie zou moeten doen. De vaardigheid die we willen meten wordt op een directe manier en dus zonder een omweg getoetst.

Een voorbeeld van een directe toets is de volgende taak:

Spreektoets: naar de bakker

Doelstelling: de student kan zijn noden en wensen duidelijk maken aan een winkelier/verkoper.

Opdracht: de student gaat naar de bakker om een groot bruin, gesneden brood te kopen. Hij weet dat hij in deze opdracht Nederlands moet spreken en dat de structuur van het gesprek er als volgt uitziet: hij moet zelf de bakker aanspreken, zijn bestelling doen, vragen hoeveel hij moet betalen en het gesprek gepast afsluiten. Hij weet ook dat hij volledige zinnen moet spreken en dat hij zich niet mag beperken tot aanwijzen of gebarentaal.

Rollenpatroon: de docent speelt de rol van de bakker, de student die van de klant

Beoordelingsleutel: de student wordt beoordeeld op de vier criteria die in de opdracht geformuleerd zijn.

De spreekvaardigheid die de docent met deze taak wil beoordelen, wordt op een directe manier getoetst: de student moet dezelfde taalhandelingen uitvoeren die hij in de overeenkomstige *real-life* situatie ook zou moeten uitvoeren.

Een ander voorbeeld van een directe toets is het praktische rijexamen: wat iemand in een rijexamen moet doen stemt overeen met wat hij in de werkelijkheid zal moeten kunnen doen.

De validiteit van directe toetsen kan beter worden gegarandeerd, omdat er een grote overeenstemming bestaat tussen wat de taak meet en de vooropgestelde doelstelling.

Voorbeeld 1 aan het begin van deze ToetsTip is een voorbeeld van een *indirecte toets voor schrijfvaardigheid*: om de schrijfvaardigheid van de student te meten moet hij een briefje aanvullen. Deze opdracht sluit minder goed aan bij wat de student in de werkelijkheid zal moeten doen: zelfstandig een briefje schrijven. De informatie die we uit deze toets kunnen halen, is dan ook vrij beperkt. De prestaties van de student op deze taak zeggen ons namelijk niets over de mate waarin hij de Nederlandse taal kan gebruiken in dagelijkse situaties. Daarom kunnen we zeggen dat deze taak minder garanties biedt voor de validiteit: er is minder overeenstemming tussen wat gemeten wordt en wat de taak beoogt te meten.

2. Tips ter verhoging van de validiteit van uw toetstaken

Tip 1: Expliciteer voor uzelf wat u met uw toetstaak wilt meten

Voorbeeld 3:

<p>Vorig jaar leerde u een man uit Nederland kennen. U raakte met hem bevriend. U schrijft hem nu een brief. U schrijft over uw hobby's en uw familie.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Totaal: .../15</p>

Om na te gaan of deze toetstaak valide is, moeten we nagaan of deze toets meet wat ze pretendeert te meten. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het belangrijk om vóór het ontwikkelen van de toetstaak voor uzelf te expliciteren wat u met uw taak wilt toetsen. Concreet kan dit bijvoorbeeld betekenen dat u nagaat wat u onder het begrip schrijfvaardigheid verstaat en hoe u dat in de toetstaak wilt meten. Achteraf kunt u dan gemakkelijker nagaan of de taak ook effectief de doelstelling meet.

Bij de taak in voorbeeld 3 kunnen we de vraag of de taak meet wat de docent wil meten echter niet beantwoorden, omdat we niet weten welke doelstelling de docent in deze toetstaak wil meten. We weten alleen dat de studenten een brief over twee onderwerpen moeten schrijven naar een Nederlandse vriend. We weten echter niet hoelang de brief dient te zijn, op welke vormelijke aspecten de student zal worden beoordeeld en hoe uitgebreid hij dient in te gaan op de inhoudelijke onderwerpen. Zolang dit niet geëxpliciteerd wordt, kunnen we eigenlijk niet nagaan of de toets meet wat ze wil meten en of ze dus valide is.

Een bijkomend aandachtspunt is ervoor te zorgen dat het beoordelingsmodel afgestemd is op de doelstelling die u met de toetstaak wenst te meten. Het beoordelingsmodel moet in overeenstemming zijn met de eisen die de taak aan de cursist stelt. Wanneer u bijvoorbeeld de studenten vraagt een schematische weergave te maken van een lezing die ze hebben beluisterd, is het onlogisch het criterium grammatica in het beoordelingsmodel op te nemen. Een schematische weergave van iets geven vraagt immers niet om volledige zinnen of grammaticale constructies. Cursisten kunnen ook zonder dit criterium een goede neerslag maken van de lezing. De criteria waarop de student wordt beoordeeld moeten samen een goede representatie zijn van de vaardigheid die u met de taak wilt meten. Zo bereikt u een grotere overeenstemming tussen wat u met een taak wilt meten en wat de taak effectief toetst, wat de validiteit van de taak ten goede komt.

Tip 2: Zorg ervoor dat uw toetstaak meet wat u wilt meten. Meet geen andere dingen.

Voorbeeld 4:

Luister naar het liedje van de Vlaamse groep K3. Lees daarna de liedtekst en vul de ontbrekende woorden in. Gebruik de woorden uit de lijst.

Woordenlijst :

huid - pijn – tijden – hand – verdraagzaam – straat – Amerika – mooier

Van Afrika tot in

Van op de Himalaya tot in de woestijn.

Ja, wij zijn zoveel als we samen zijn.

Reik je maar naar mij uit, leg ze in de mijne.

En laat ons dromen van betere

Is je donkerder of bleker dan de mijne.

Laat ons proberen elkaar niet te vermijden!

Niemand op spreekt je aan, ziet je staan.

Waarom doen mensen elkaar toch zo'n

Zou het niet beter zijn als wij voortaan.

..... zijn?

Score:/8

Met deze toetstaak wil een docent toetsen of zijn studenten de inhoud in een Nederlandstalig liedje begrijpen, wanneer ze tweemaal naar het lied mogen luisteren. Door de opzet van deze taak zullen de resultaten van de studenten niet noodzakelijk een realistisch beeld geven van hun luisterbegrip en luistervaardigheid. We weten immers niet zeker waarom een student een juist antwoord geeft. Is het omdat hij/zij de tekst heeft begrepen? Is het omdat hij/zij de woorden uit de tekst letterlijk heeft gekopieerd zonder de inhoud van de tekst te begrijpen? Of misschien kent de cursist het liedje al en kan hij, louter op basis van voorkennis, de goede antwoorden invullen.

Om er zeker van te zijn dat de resultaten van de student op een taak een realistisch beeld geven van zijn taalvaardigheid, is het belangrijk te voorkomen dat hij of zij de goede score op de taak haalt op basis van zijn voorkennis, geheugen of andere vaardigheden. Op die manier zal de overeenstemming tussen wat de taak meet en wat u met de taak wilt meten veel groter zijn.

Tip 3: Maak aan de studenten duidelijk op welke criteria ze beoordeeld zullen worden

Voorbeeld 5:

Toets: verslag vergadering

Doelstelling: De student kan een verslag schrijven van een vergadering.

Instructies

U werkt als directiesecretaresse in een computerbedrijf. U maakt verslagen van alle vergaderingen. Vandaag is er een belangrijke directievergadering.

- Luister naar een fragment van de vergadering.
- Maak een verslag van het fragment.

In deze toetstaak is het voor de studenten onduidelijk op welke criteria ze worden beoordeeld. Moeten ze een gedetailleerd verslag maken of volstaat het om de grote punten te vermelden? Moeten ze volledige zinnen schrijven of volstaat een schematische weergave? Wanneer een student de vergadering schematisch weergeeft en hij toch op grammatica wordt beoordeeld, zal zijn score vertekend zijn. De student krijgt dan een nul voor grammatica, niet omdat hij onvoldoende grammatica kent, maar wel omdat hij niet wist dat hij volledige zinnen moest schrijven. Wanneer studenten weten op welke criteria hun prestaties worden beoordeeld, krijgen ze alle kansen om hun taalvaardigheid te tonen en zijn de scores een goede weergave van hun taalvaardigheid. De doelstelling(en) wordt(en) dan adequaat getoetst met deze taak.

OPDRACHT

- Kies één of meerdere toetstaken die u in uw klas gebruikt.
- Ga na in welke mate de taken valide zijn.
- U kunt hierbij gebruik maken van de volgende hulpvragen:
 - * Wat wilt u met uw toets meten?
 - * Zijn er factoren (in de instructies, in de vragen, in de teksten,...) die verhinderen dat uw toets meet wat ze moet meten?
 - * Weten de studenten op welke criteria ze beoordeeld worden?

U kunt uw uitwerking van deze opdracht naar ons doorsturen voor feedback. Wanneer u vragen hebt over dit onderwerp, kunt u deze natuurlijk ook altijd aan ons stellen. Onze contactgegevens staan onder aan deze ToetsTip.

TOETSTIP 2 MAART '06

In de volgende ToetsTip geven we meer informatie over de instructievideo voor examinatoren ter ondersteuning bij de afname van de examens.

Vragen, opmerkingen en suggesties

Opmerkingen over ToetsTip 1:

Suggesties voor volgende ToetsTips:

Inhoudelijke opmerkingen over evaluatie in het algemeen:

Praktische bemerkingen over de ToetsTip:

Voor vragen & reacties één adres:

het CNaVT-secretariaat

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal
Blijde-Inkomststraat 7
B-3000 Leuven
België
0032 (0) 16 53 55 16

cnavt@arts.kuleuven.be